

Verslag over de roofvogelstand in de Amsterdamse Waterleidingduinen 1975.

Gedurende de winter 1974/75 kwam er een einde aan het talrijke voorkomen van de Veldmuis in het duin. Het was dan ook de Bosmuis die weer domineerde in het voedsel van de Ransuilen gedurende het broedseizoen 1975.

Dergelijke fluktuaties zijn normaal en zijn vaak waarneembaar over grote delen van Europa. Voor typische veldmuizenjagers als de Ransuil en de Torenvalk was het broedseizoen dan ook beslist ongunstig te noemen. De aantallen broedparen bleven vrijwel konstant maar hun broedresultaten waren teleurstellend. In het geïnventariseerde gebied van ± 3300 ha werden de volgende territoria vastgesteld: 23 Bosuilen, 23 Ransuilen, 4 Torenvalken en 1, mogelijk 2 Boomvalken.

Overzicht per soort.

Ransuil.

In de 23 vastgestelde territoria werden 16 nestvondsten gedaan. Van de overige 7 paar kon niet worden vastgesteld of zij wel of niet een broedpoging hadden ondernomen. Het komt regelmatig voor dat uilen niet broeden in muizenarme jaren. Hierbij doet zich ook nog het verschijnsel voor dat er dan uitermate veel legsels verloren gaan en men in dergelijke jaren dus gemakkelijk een broedgeval over het hoofd ziet.

Van de 16 gevonden legsels mislukten er 10 : Zoals in vorige muizenarme jaren hadden veelal alleen de allervroegste uilen succes. Er werden slechts 13 jongen grootgebracht, tegen 29 in het broedseizoen 1974. Een halvering dus van het aantal "monden" dat gevoed moest worden.

In het totaal werden 747 prooidieren verzameld en gedetermineerd. De resultaten hiervan zijn samengevat in tabel I, tezamen met die van 1974. Duidelijk blijkt dat vogels belangrijke plaatsvervangende prooien zijn, daar zij in 1975 28% van het gekonsumeerde vlees uitmaakten.

<u>Tabel I</u>	Aantal prooien		Aandeel in totale gekonsumeerde gewicht in %.	
	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>
Veldmuis	453	238	43,2	24,7
Bosmuis	293	293	21,1	30,4
Huismuis	3	-	0,3	-
Dwergmuis	9	7	0,5	0,4
Rosse Woelmuis	35	16	3,3	2,2
Bosspitsmuis	5	7	0,2	0,2
Dwergspitsmuis	4	6	0,2	0,2
Rat/Woelrat	3	10	1,4	5,2
Vogels	146	161	24,9	28,0
Konijn	4	9	3,8	9,3
Eekhoorn	1	-	-	-

Bosuil.

Nog steeds vertoont het aantal broedparen van de Bosuil een stijgende lijn. We stelden 23 territoria vast en vonden hiervan 20 nesten. De Bosuilen bewonen ongeveer 1600 ha van het duingebied. Dit zou betekenen dat ieder paar ongeveer 70 ha beschikbaar heeft. In de literatuur zijn gevallen bekend van gebieden waar de territorium grootte niet meer dan 25 tot 30 ha bedroeg. Normaal echter is 50 tot 100 ha, zodat ons gebied nu mogelijk "verzadigd" raakt met Bosuilen. Slechts drie paar brachten geen jongen groot. De "lust" tot broeden was groot daar er vier paar waren die een vervolglegsel produceerden en dit met sukses groot brachten. De eieren- en jongengemiddelden berekend over de eerste broedsels waren resp. 3,5 ei en 2,3 jong per paar. Uit deze gegevens blijkt dat de Bosuil in het geheel niet gevoelig is voor de schommelingen in de veldmuizenstand.

Torenvalk.

Er waren minstens vier, mogelijk vijf paar Torenvalken in het gebied. Twee paartjes verkozen een nestkast als broedplaats; de één een torenvalk-kast, de ander een bosuilkast. De stand blijft de laatste 10 jaar ongeveer gelijk.

Boomvalk.

Eén, zeer waarschijnlijk twee broedgevallen. Een nest met drie eieren mislukte terwijl in een ander gedeelte van het duin later nog een paartje met jongen werd gezien.

De stand van de nachtvogels steekt beslist gunstig af tegen dien van vele andere gebieden in Nederland. De Bosuil neemt toe en de Ransuil blijft vrij konstant in aantal. Het verschaffen van nestkasten voor Bosuilen heeft zeker een gunstige invloed gehad op de broedresultaten van deze soort. Wij zijn de Directie van het waterleidingbedrijf dan ook zeer dankbaar voor de vervaardiging van deze kasten. Grondlegsels of nesten in lage holle bomen werden bijna altijd verstoord door rekreanten. In de kasten echter zitten de uilen bijzonder veilig en het percentage verstoorde nesten is dan ook zeer klein. Voor de Ransuil is de situatie beslist ongunstiger. Deze soort broedt in oude nesten en in ruim 36% van de nesten worden geen jongen grootgebracht. Men zou kunnen denken dat een dergelijk hoog verstoringspercentage fataal moet zijn voor de stand van deze uil. Een summiere berekening leert ons echter dat ondanks dit hoge verstoringscijfer de populatie nog juist in stand kan worden gehouden.

Er is echter ook maar angstwekkend weinig nodig om de stand achteruit te doen gaan. De berekening is gebaseerd op bijna 50 terugmeldingen van Ransuilen geringd in de A.W. duinen.

Uit dit verslag en voorgaande verslagen blijkt dat:

1. 36% van de broedpogingen mislukt.
2. 49% van de uitgevlogen Ransuilen sterft voordat zij één jaar oud zijn.
3. De gemiddelde leeftijd van de uilen ouder dan één jaar bedraagt 3 jaar en $2\frac{1}{2}$ maand.
4. De jongen produktie per succesvol paar in de A.W. duinen bedraagt 2,7 jong (dit is berekend over meer dan 250 paar).

Met deze gegevens kunnen wij berekenen hoe lang een paartje Ransuilen nodig heeft om zichzelf te vervangen. Daar 36% van alle broedpogingen mislukt komt er per jaar per aanwezig paar dus maar $(100-36)\%$ van 2,7 jong groot. Dit is 1,7 jong per paar per jaar. Van deze uitgevlogen jongen sterft 49% voordat zij één jaar oud zijn. Dus $(100-49)\%$ van 1,7 jong zouden in het tweede levensjaar aan de voortplanting kunnen gaan deelnemen. Dit is 0,9 jong. Wij gaan er hierbij van uit dat de uilen, als zij één jaar oud zijn, zich reeds kunnen voortplanten. Om een paar te vervangen zou dus $2:0,9 = 2,2$ broedseizoenen nodig zijn. De gemiddelde leeftijd van de uilen bleek 3 jaar en $2\frac{1}{2}$ maand, waarvan 1 jaar onproductief. Vermoedelijk ligt de gemiddelde leeftijd van de uilen iets hoger daar wij beslist nog een aantal terugmeldingen van oudere vogels kunnen verwachten. De berekening is zeer aanvechtbaar maar toont aan dat de huidige populatie maar nauwelijks door eigen jongenproduktie in stand kan worden gehouden.

Bedreigingen.

Zoals uit het bovenstaande blijkt is de stand van de Ransuil beslist niet zo goed als men wel zou denken. Het verschaffen van nestkasten is voor deze soort niet mogelijk daar zij oude kraaien- en eksternesten verkiest. Het is daarom zeer moeilijk om de soort aktief te helpen. Enige beheersmaatregelen zouden echter wel een gunstig effect op het bestand kunnen hebben.

1. Het uitdunnen van bossen en aanplanten geschiedt nog steeds tot ver in het broedseizoen. Zo werden in 1975 maar liefst 2 Ransuilen- en 1 Bosuilenest verstoord door het kappen. Alle drie de nestbomen werden omgekapt ! Dit had voorkomen kunnen worden door eerder in de herfst met deze aktiviteiten te beginnen en ze vóór 1 maart te beëindigen.

2. Het afschieten van Eksters en andere kraaiachtigen geschiedt nog steeds. Deze soorten zijn uitstekende woningbouwers voor de uilen. Uit de literatuur blijkt dat eksters grotendeels van insecten leven en dat het roven van eieren en jongen beslist niet van die omvang is dat de soort hiervoor door de mens vervolgd zou moeten worden. De voedselanalyses van de Bosuil leren ons dat de Ekster, Gasi en zelfs de Zwarte Kraai tot de regelmatige prooien van de Bosuil behoren. Het argument dat de kraaiachtigen geen natuurlijke vijanden meer zouden hebben wordt hierdoor dus beslist tegengesproken. Een volledige bescherming van alle kraaiachtigen is dus zeer gewenst.
3. Het toenemende aantal bezoekers zal beslist invloed hebben op de broedresultaten. Bewijzen hiervan zijn echter nauwelijks te verkrijgen. Een verbod- in ieder geval in de broedtijd- buiten de paden te lopen en een verscherpte bewaking zal zeker een gunstige invloed hebben, ook voor andere kwetsbare vogelsoorten.

F.J. Koning
Belkmerweg 35
Burgervlotbrug N.H.